ראַדאָמער-קעלצער לעבן

היינט 10 זייטן.

Z intencji zaręczyn koleż.
Heli Rozencwajżanki z
Mońkiem Rozencwajgiem
życzymy, aby kochającym się
gwiazda szczęścia sprzyjała.

koledzy: **Goldberg N.**
Freidman Ch.
Welzbard B.

צו דער פֿאַרלאָבונג פֿון אונזער ליבן
פֿרײַנד **דוד סעמיאַטיטש**
מיט פֿרל. **סאַלאַ אָסאַלקאַ**
ווינשן מיר אַ האַרציגן מזל טוב,
זאָל זייער מזל לויכטן ווי די הער-
ליכע זון אין די פֿריהלינג'ס-טעג.
זעליג גאָלדבערג און פֿרוי.

22-go października 1926 r ראַדאָם פֿרײַטאָג יר׳ מרחשון תרפ״ז פֿאַר׳ן אינהאַלט פֿון טעקסט אין די אַנאָנסן איז די רעדאַקציע נישט פֿאַראַנטוואָרטליך

דוד **סעמיאַטיטש** ראַדאָם
שרה'לע אָסעלקאַ מאָגעלניצאַ

פּ ע ר ל אָ ב ט

1926. 19|10

צו דער פֿאַרלאָבונג פֿון אונזער ליבן
זוהן **דוד** מיט פֿ׳ **שרה'לע אסעלקא**
ווינשן מיר אַ האַרציגן מזל—טוב
זאָל זייער זיווג עולה יפה זיין.

עלטערן
אישע מאיר און **פּייגעלע**
סעמיאַטיטש.

צו דער פֿאַרלאָבונג פֿון אונזער ליעבן
ברודער און שוואָגער דוד **סעמיאַטיטש**
מיט **סאַלאַ אָסאַלקאַ** ווינשן מיר, אַז זייער
צוזאַמענבונד זאָל געשלאָסן זיין אויף אייביגע
גליקליכע יאָהרען.

יאָסיל נייכאַן און פֿרוי
און שוועסטער **חיה'לע סעמיאַטיטש.**

צו דער פֿאַרלאָבונג פֿון אונזער ליבען
פֿריינד **דוד סעמיאַטיטש**
מיט פֿרל. **סאַלאַ אָסאַלקאַ**
ווינשען מיר אַ גליקליכע צוקונפֿט זאָל
זייער גייגער לעבענס וועג מיט בלומען
בעצירט זיין.
יהושע נייִמאַן און פֿרוי.

Genia Abramowiczówna
Stopnica
Leon Frydman
Radom

Zaręczeni

w październiku 1926.

צום פֿערלאָבונג פֿון אונזער ליבן ברודער
לעאָן פרידמאַן מיט פֿרל׳ **געניאַ**
אַבראַמאָוויטש ווינשן מיר אַ הערצליכען
מזל—טוב און אַ גליקליכע צוקונפֿט.

יוסף פרידמאַן עם פֿרוי און קינדער.
בנימין פרידמאַן עם פֿרוי און קינדער.

Z okazji zaręczyn szwagra mego
Leona Frydmana
z p
Genią Abramowiczówną
życzy szczęśliwej przyszłości.
Hersz Flamenbaum
z rodziną.

אַ הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער
ליבען ברודער און שוואָגער
ל ע אָ ן פ ר י ד מ אַ ן
צו זיין פֿערלאָבונג מיט פֿרל׳
ג ע נ י אַ אַ ב ר אַ מ אָ ו י ץ
זאָל זייער לעבענ'ס-שיקזאַל אייביג מיט גליק
בעגלייט ווערען.
בנימין פרידמאַן עם פֿרוי און קינדער.

אַ בלייבט געזונד
וואונשען מיר אונזער גאַנצער פֿאַמיליע,
קרובים, גוטע פֿריינד און בעקאַנטע צו
אינזער אָבריייזען נאָך אַמעריקאַ,
זייט אַלע גליקליך און לעבט וואהל.
גיטעל אסטריאַז און טאָכטער.

Z intencji zaręczyn koleż.
Heleny Ryngiermacherówny
z panem **Salomonem Lewentahlem**
życzymy bezmiaru szczęścia, wiecznej
miłości i niechaj będą wzorem
pokolenia w przyszłości.
Zasyłają koledzy 5-ka
Lederman, Friedman, Kajler,
Kirszenblatt, Blajchman.

אַ ג ל י ק ל י כ ע ר י י ז ע
וואָונשען מיר אונזער אינטימע און בעסטע פֿריינדין
ג י ט ע ל א ס ט ר י אַ ן מיט איהר ליבע
טאָכטער **ס אַ ל ע** צו זייער אָפּפֿאָהרען קיין
ניו-יאָרק. פֿאָהרט געזונד און קומט בשלום צו אייער
ליבען מאַן און פֿאָטער. מיר גיבען אייך מיט אונזער
האַרציגסטע ברכה אַז איהר זאָלט פֿערברענגען אַ
גליקליך פֿאַמיליען-לעבען און אייער צוקונפֿט אין
נייעם לאַנד זאָל אויפֿגעהן ווי גאָלדענע טוי.
אלי׳ פּריידאס עט פֿרוי און קינדער.

צו דער פֿאַרלאָבונג פֿון אונזער ליבע טאָכטער
חעלאַ ראָזענצווייג מיט ה׳ **מאָניעק ראָזענצווייג**
ווינשען מיר אַ האַרציגען מזל-טוב נייט
אַ גליקליכען צוזאַמענבונד.
עלטערן **חיים ראָזענצווייג** עם פֿרוי און קינדער.

Hela Rozencwajżanka

Moniek Rozencwajg

Zaręczeni

w Radomiu. 16 Października 1926.

צו דער פֿערלאָבונג פֿון אונזער ליבען זוהן
מאָניעק ראָזענצווייג
מיט פֿרל. **חעלאַ ראָזענצווייג**
ווינשען מיר אַז זייער צוזאַמענבונד זאָל געשלאָסען זיין אויף
אייביגע גליקליכע יאָהרען.
ע ל ט ע ר ע ן:
ברוך ראָזענצווייג עם פֿרוי און קינדער.

לייביש ראָזענבלום ראַדאָם
רבקלה בראַטבעקער וויערזבניק

פּ ע ר ל אָ ב ט

1926 17|10

ברנפֿי גיל ועונג אנו מברכים אותך
בננו היקר מר **יהודה ארי׳ ראָזענבלום**
לארוסיך את העלמה מרת **רבקה**
בראַטבעקער מוויערזבניק יהא רצוא
שבעדכם הראשון הזה על מפתן החיים, יוליך
אתכם לתורה וגדולה במקום אחד ועיני הוריכם
רואות. **הוריך אלעזר צבי הכהן**
ראָזענבלום ורעיתו.

צו דער פֿערלאָבונג פֿון אונזער ליבען ברודער
אונד שוואָגער **לייביש ראָזענבלום** מיט
פֿרל׳ **רבקה'לע בראַטבעקער** ווינשען מיר
אַ צופֿרידען צוזאַמענבונד זאָלען די
ליבטיגע שטראַהלען געליכטען זייער
לעבענסוועג און אַ גליקליכע צוקונפֿט
משה עם **חי'לע ראָזענבלום.**

צו דער פֿערלאָבונג פֿון אונזער ל. טאָכטער
און שוועסטער **רבקה'לע בראַטבעקער**
מיט ה׳ **לייביש ראָזענבלום**
ווינשען מיר אַ גליקליכע צוקונפֿט זאָל זייער
נייער לעבענ'ס-וועג מיט נאַטור-בלומען
בעצירט זיין.
פֿאָטער, געשוויסטער און ברודער
ב ר אַ ט ב ע ק ע ר.

די ראַדאָמער אָבטיילונג פֿון דער געזעלשאַפֿט צו פֿערהיטען
די געזונטהייט פֿון דער יודישער בעפֿעלקערונג „ט אָ ז“,
מעלדעט דאַס שבת, דעם 6 נאָוועמבער 1926 י. 8 אַזייגער
אָוועגד, ווערט אין לאָקאַל פֿון דער געזעלשאַפֿט „עזרה“ דלוגאַ 11
פֿאָרקומען **די יעהרליכע אַלגעמיינע**
בעריכט-פֿערזאַמלונג פֿון די מיטגלידער
טאָג אָרדנונג: 1] עפֿענונג 2] וואַהלען פֿון פּרעזידיום; 3] בעריכט פֿון דער
טעטיגקייט פֿאַר דער פֿערגאַנגענער צייט; 4] בעריכט פֿון דער רעוויזיאָנס
קאָמיסיע, 5] פּלאַן פֿון דער ווייטערדיגער טעטיגקייט; 6] ערגענץ-וואַהלען
7] פֿרייע פֿאַרשלאַגען. מיט אַכטונג די פֿערוואַלטונג.

ב ע ק אַ נ ט מ אַ כ ו נ ג.
קיך-געשיר אונד לאַמפּען סוחרים!!
דערמיט מאַכן מיר בעקאַנט אַלע ג. סוחרים, דאָס די לאַנג-יעריגע פֿאַבריק פֿון
נאַפֿט-קיכען אונד **„פּרימוס“=מאַשינקעס**
A. EIDELMAN Warszawa DZIELNA 21.
ליקווידירט פֿון 1908, ער יעצטיגער דעם גרעסטען צוטריט איז געוואָרען
זעענדערט די מאַרקע, אנשטאָט Primus אויף „GLOBUS“. גלייכצייטיג
מאַכען מיר אויפֿמערקזאַם דאַס צוליב די בעקוועמליכקייט פֿון די ג. קונדען
האָבען מיר געעפֿענט אַ ספּעציעלען סקלאַד (אין נעענד פֿון אייזערנאַם
טויער) **Zimna 7 A. Eidelman Warszawa** ווי עס געפֿינט זיך
אַ היך אונזערע איינענע פֿאַבריקאַציאָנס-אַרטיקלען אויך אַ גרויסען אויסוואַהל
קיך געשיר אונד לאַמפּען—וואַרע צו מעסיגע פּרייזען.

קאנאליזאציע, יודישע פראטעסטען און מאגיסטראט-הבטחות.

פון אַלעם וועט זיין בלויז... וואַסער.

די אינוועסטיציע-ארבייט ביי דער קאנאליזאציע און וואַסער-לייטונג, וועלכע דויערט שוין איבער צוויי יאהר, האָלט שוין קירצליך ביי פערענדיגט ווערען. די שטאדט איז שוין דורך דער צייט צוויי מאָהל אויפגעגראָבען געוואָרען. ס'וועט נישט נעמען קיין סך צייט און די אמעריקאַנער „אולען"-קונפט וועט בעווייזען וואונדער. מיר וועלען בערעהרט ווערען און אונזערע שטובען וועלען האבענדיג א קאָנטאקט מיט די אונטערערדישע וואַסער-קוואַלען, שוין נישט ברויכען אָנקומען צום חסד פון די ברונעס, נאר וועלען אליין אין זייערע אייגענע .ווענד האָבען בשפע און שטענדיג וואסער פאר זייער הויזליכער געברויך.

אלץ איז שוין פאָר'ן דאזיגען ערהאָבענעם צוועק גמאַכט געוואָרען. דער שטאָדט-ראָט האט געבאָרגט פאָר'ן דאָזיגען אייראפעאיש-ווידטשאַפטליכען רעפאָרם א שפּאָרע אפּותיקי פין דאלאָרען. איבער 1000 ארבייטער האָבען כסדר צוויי יאָהר נאכאיינאַנד שווער און ביטער געאָרבייט ביי דער רעגולאַציע און ביי דער טיפער אונטערערדישער קאָמוניקאַציע — פערצווייגונג פון אַלע ראדאמער גאַסען. די אַמעריקאַנער געזעלשאַפט „אולען" האט זיך בעזאָרגט מיט אַ גוט פערדינסטעל אויף שעהנע יאָהרען. מיט אלעם זענען מיר, גאָט זיין דאנק, שוין אויף אַ וועג. צו אַלע שפייערען און פאָדעסקעס וועלען מיר בקרוב אויך ברויכען אָבצאהלען פאר דער דאזיגער אמעריקאָנער טובה מיט א ספּעציעלען קאַנאליזאַציע שטייער, און דער מאַגיסטראט וועט טריומפירען מיט דער קאָלאָסאַלער דערגרייכונג פאר דער בעקוועמליכקייט פון זיינע בירגער.

אלץ איז שוין באַלד אין בעסטען אָרדנונג. מיט אָלעם איז מען שוין באַלד ביים סוף, נאָר ביי איין זאַך האט מען נאך אפילו נישט אָנגעהויבען: די פאָדערונגען און די פראָטעסטען פון די יודישע ראטמענער געגען די שרייענדיגע עוולות פון מאגיסטראט אויסצומיידען יודישע ארבייטער ביי דער קאנאליזאציע זענען געבליבען ערגיץ ליגען אין אַ ספרשימעלטען אַרכיוו.

פון אלע מאגיסטראט-הבטחות האט זיך אויסגעלאזט הוילער בלאָף. ס'איז פאָר זיי נאר געווען אָ קאָמעדיע-שפיל, כדי אויפצונאָרען יודישע שטימען, און מיט זייער הילף צו בעקומען אָ מערהייט ביים דורכפיהרען אָ וועלכען ס'איז פאָרשלאָג. די קאמיסיע וואס דער שטאָדט—ראט האט מכלומרשט געקליבען, אלס ענטפער אויף די יודישע פאָדערונגען, וועלכע זאל האבען אַ דעצידירענדע דעה ביים אָננעמען אַרבייטער צו דער קאנאַליזאציע און אַז גלייכצייטיג זאל די זעלבע קאָמיסיע, אין וועלכער ס'זענען אָגב אַריין עטליכע יודישע ראטמענער — זאל אויך בעריקזיכטיגען יודישע אַרבייטער — איז נאר געווען לפנים. דאס האט דער שטאָדט-ראָט געטוהן אַ נייחא די יודישע ראטמענער, שטרעבענדיג אַזוי ארום זיי מפייס צו זיין און צו שטילען זייער כעס.

אויך די סטאַטיסטיקציע האט דער שטארט-ראט געגעבען נאר דערפאר, ווייל ער האט געוואלט דאָדורך געווינען די יודישע שטימען ביים דורכפיהרען דעם פונקט וועגען דער הלואה פון 100,000 זלאָטעס פאר שטאדטישע עפענטליכע אָרבייט. דאָס אויסקלויבען דורכ'ן שטאדט—ראט אָ קאמיסיע א'ז געווען אָזא מין פיוס אויפ'ן שטימען יודישען פראָטעסט, אויף דער לעצטער זיצונג פאר די פעריען, וואס האט זיך אויפגעדרוקט אין דעם, וואס די זעלבע זיצונג איז בכיון נישט בעזוכט געווארען פון קיין איין יודישען ראטמאָן, און צוליב דעם טאָקי איז דער פונקט וועגען דער הלואה, וואס איז נאך דאמאלס געשטאַנען אויף טאג-אָרדנונג, נישט בעטראכט געווארען, ווייל דורך דער אָבוועזענהייט פון די יודישע ר א ט מ ע נ ע ר איז אין שטאדט-ראט נישט געווען קיין קוואָרום.

אונזערע יודישע ראָטמענער האָבען זיך אבער געלאָזט איבערבעטען מיט אַ צוגעוואָרפען ביינדעל. בלויז פאר דעם, וואָס דער שטאָדט-ראט האָט בעוויליגט אויסצוקלויבען אַ קאָמיסיע, וועלכע זאל צוזאמען מיט דער בעטייליגונג פון עטליכע יודישע ראָטמענער האָבען די קאָנטראָל-בייט צונעמען אַרבייטער צו דער קאָנאליזאַציע—האָבען זיי מיטגעשטימט פאר דער הלואה. פאָר אַ בלויזע הבטחה פון לכשירחיב האָבען זיי רעזיגנירט פון זייער שטאָלצען און נאַציאָנאַל-ווירדיגען פראָטעסט...

איצטער, נאָכדעם ווי די קאנאַליזאציע האָלט שוין, אָט, אָט ביים פערענדיגט ווערען, צי זעהט נישט אויס די טאַקטיק פון מאַגיסטראַט בנוגע די יודישע פאָדערונגען אַ חוזק-שפיעל? וואָס האָט דען געשאָרט די מאָגיסטראט פאָרשטעהער צו בעשטעהן, אַז דער שטאָדט-ראַט זאָל אויפהעלפען אַ קאָמיסיע, אין דער צייט, ווען זיי האָבען בשעת מעשה גוט געוויסט, אָז ביז דער קאָנסטיטואירונג און ביז די קאָמיסיע וועט צוטרעטען צו רעאַלע מעשים, וועט די קאָנאליזאַציע-אָרבייט זיין שוין צו-ענדע.

עס וועט נישט זיין איבערטריבען, ווען מיר וועלען זיך אויסדריקען. אז די פאָדערונגען פון די יודישע ראָטמענער זענען בפירוש אָבגענאָרט געווארען. נאָך ערגער ווי אָבגענאָרט. מ'האָט מיט זיי געפיהרט אַ קאָמעדיע. דאָ האָט דער מאָגיסטראָט גע'טענה'ט אָז יודישע אָרבייטער זענען פיזיש נישט פעהיג צו ערד-אָרבייט, אויב דער דאָזיגער ארגומענט האָט וועניג-וואָס געווירקט, האָט דער מאגיסטראָט גע-פּרובט ארויפצוואַרפען די שולד אויף דער „אולען", און דורך דער ערקלערונג פון ה' פרעזידענט, צאלון, ביים גלי אויף דער טריבונע פון שטאָדט-ראָט האָט מען געקענט הערען, אז די אַמעריקאָנער געזעלשאפט „אולען" איז אָנטיסעמיטיש געשטימט און דערפאָר וויל זי נישט צונעמען קיין יודען. דאָגעגען ווידער די „אולען" האָט גע-טענה'ט, אָז זי ווייסט פון גאָרנישט און אז אין דער אמת'ען האָט איבער דער אָרבייט צוזאָגען אויסשליסליך דער מאָגיסטראָט. אַזוי האָט אָבגעהאלטען דאָס קאַץ-און-מויז-שפיעל די גאָנצע צייט, פון דער קאָנאליזאציע-אָרבייט. יעצט האלטען מיר שוין ביים סוף. דער שטאָדט-ראָט קלערט שוין וואָס ער זאָל טוהן מיט'ן עודף פון דער קאָנאַליזאציע-הלואה, וואָס ער האָט געבאָרגט ביי „אולען". אַלץ האלט שוין באַלד ביי דער לעצטער שורה. פון איין זאַך אָבער האָט זיך נאָך גאָרנישט אפילו אָנגעהויבען און דאָס זענען די יודישע פאָדערונגען און די בערעכטיגטע טענות פון די יודישע ראטמענער אָנצונעמען אָ פערהעלטניסמעסיג גרעסערע צאָהל יודישע אָרבייטער פראָצענטועל לויט דעם סטאטיסטישען וואוקס פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פערגלייך מיט דער אָלגעמיין-שטאָדטישער בעפעלקערונג.

ווייטער וואָס שייך די עפענטליכע שטאָדטישע אָרבייט, וואָס דער מאָגיסטראָט פיהרט דורך, איז יעצט ווענינ צו ערווארטען, אָז מ'זאָל צונעמען יודישע אַרבייטער. היינט איז דאָך הערבסט און מסתמא וועט דער מאָגיסטראָט רעדוצירען די שוין בעשעפטיגטע אָרבייטער און פון צונעמען נייע איז געוויס קיין רייד נישטאָ.

אזוי, צי אָזוי, ווי עס זאָל נישט זיין, האָבען די יודישע בערעכטיגטע פאָדערונגען געליטען כמעט אָ פולשטענדיגען דורכפאַל און די יודישע ראטמענער האָבען זיך געלאָזט מיאוס אָבנאַרען.

ב. צווייג.

KONCESJONOWANE
Zakłady Elektro-Mechaniczne i Wodociągowo-Kanalizacyjne „I. GOLDBERG"
Radom, ul. Witolda 10, Telefon 87.
wykonywują po cenach przystępnych i na dogodnych warunkach.
Włączania Domowych Wodociągów i Kanalizacji do sieci miejskich.

Najsilniejsze bóle głowy usuwa.

א נייע און וויכטיגע פארם פון הילף

האנדווערקער, ארבייטער קאָנען דורך דער פערמיטלונג פון „ארט" בעקומען מאַשינען פון זייערע קרובים אין אמעריקא

אויך אין ראדאָם דאַרף געגרינדעט ווערען אַ אָבטיילונג פון „ארט".

אין אַ גאַנץ רייהע שטעדט און שטעדטלעך פון פוילען עקזיסטירען אָבטיילונגען פון דער „אָרט"-געזעלשאַפט אין ווארשא. א אויסנאַהם אין דער הינזיכט איז נאָר אונזער שטאָדט ראדאָם, וואו ביז׳ן היינטיגען טאָג איז אַזאַ „אָרט" אָבטיילונג נאָך נישט געגרינדעט געוואָרען. עס איז דעריבער אַ באמת׳ע נויטווענדיגקייט, אַז אויך אין ראדאָם זאָל אַזאַ אָבטיילונג געשאַפען ווערען. בעזונדערס איז אַזאַ אינסטיטוציע וויכטיג פאר אונזער שטאָדט אין דער יעצטיגער אוגגעהויערער קריטישע צייט פאר׳ן היגען יודישען בעל מלאכה און הענדווערקער.

וואָס איז אַזוינס „אָרט"?

צווישען די פערשידענע אויפגאַבען, וואס די געזעלשאַפט צו פערשפרייטען מלאכה אין ערד־ארבייט צווישען יודען „ארט" האָט זיך געשטעלט אויפ׳ן געביט פון פראָפעסיאָנעלער בילדונג און האנדווערקעריי — איז ווי בעוואוסט איינע פון די וויכטיגסטע, דאס בעזאָרגען מיט מאשינען און מכשירים די האנדווערקער און ארבייטער.

אָבער עס מוז געזאָגט ווערען, אַז עס גיהט דאָ נישט בלויז וועגען דער פרימיטיווער ניי־מאַשין, אָדער טישלער ווארשטאט און ד. גל.

עס איז קיין סוד נישט, אז דער יודישער האנדווערקער און ארבייטער ארבייט נאָך היינט אומגעפעהר מיט די זעלבע מאשינען און מכשירים, וואָס זייערע זיידעס און עלטער-זיידעס. אז דאָס רופט זיך שלעכט אָפּ אויף זיין גאַנצען סאָציאַלען מצב איז איבעריג צו דערמאָנען.

און די געזעלשאַפט „ארט" האָט זיך געשטעלט די אויפגאבע צו פעראינטערעסירען דעם האנדווערקער און ארבייטער מיט דעם דאָזיגען פּראָבלעם. בעוויזען איהם, אז מיט די אלטע אויפנים פון ארבייט וועט ער בשום אופן נישט אומשטאַנד זיין אויסצוהאלטען די וואקסענדע קאָנקורענץ און נאָכקומען די פאָדערונגען פון מאָדערנעם האנדווערק.

לײדער איז נישט בעשע״ט געווען ביז איצט דער געזעלשאַפט „ארט" אויפצוּווייזן ממשות׳דיגע אויפ׳ן דאָזיגען געביט. עס זענען בלויז בעזאָרגט געוואָרען מיט די נויטיגסטע מאשינען איינציגע הונדערט האנדווערקער און צוליב דער דעמאָלדיגער אינפלאציע אין פוילען האָט די אקציע געמוזט איבערגעריסען ווערען.

אָבער ווילענדיג־נישט־ווילענדיג האָט דער האנדווערקער זיך אנגעהויבען צו פעראינטערעסירען מיט דעם געדאַנק וועגן „אויפפרישען" זיין ווארשטאט, אגב זענען זיינע מאשינען שטאַרק אָבגענוצט געוואָרען און נישט זעלטען איז ער געשטעלט געוואָרען אין אַזאַ לאַגע, אַז ער האָט געמוזט אָנווענדען זיינע לעצטע קרעפטען אין זיך איינשאַפען א נייע מאשין.

פון דעמאָלט אָן, זייט „אָרט" האָט געפיהרט איהר בעשיידענע „מאַשינען־אקציע" ווענדען זיך צו „אָרט" זעהר א גרויסע צאָהל האנדווערקער אין ארבייטער מיט דער בקשה. מען זאָל פאר זיי איינקויפען די נויטיגע מאשינען, ווייל אנדערש קומט זיי אויס צו פערמאכען זייערע ווארשטאַטען.

צווישען די, וואָס ווענדען זיך צו „ארט" וועגען מאשינען איז אויך פאר־האן א טייל און א גאַנץ בעדייטענדער וואס האָבען קרובים אין אמעריקא.

אָט די, וואָס האָבען קרובים אין אמעריקא, האָבען זאָגאָר בעריהרט די פראגע, צי וואָלט נישט מעגליך געווען דורכ׳ן אמעריקאנער „ארט" צו בעוועגען זייערע קרובים, זיי זאָלען פאר זיי אויף א געוויסען אופן בעזאָרגען די מאשינען, אָהן וועלכע זיי פערלירען די עקזיסטענץ־מעגליכקייט. פערשטעהט זיך, אַז „אָרט" האָט מיט בעדויערען אלעמען געמוזט אָבזאָגען, ווייל קיין דירעקטע פערבינדונגען מיט׳ן אמעריקאנער „אָרט" איז נישט געווען. אָבער דאָ האָט זיך ארויסגעוויזען, אַז אין אלע שטעדט וואו „אָרט" איז טעטיג איז די פראגע געוואָרען אקטועל. ערשט ווען עס איז פאָרגעקומען די בערלינער „אָרט"-קאָנפערענץ און עס האָבען זיך צוזאמענגעטראָפען די „אָרט"-דעלעגאַטען פון אלע איירָאָפּעאישע לענדער און די דעלעגאַטען פון אמעריקאנער „אָרט" האָט זיך ארויסגעוויזען, אַז אויך דאָרט, אין אמעריקא איז די פראגע געוואָרען אקטועל.

אויך צום אמעריקאנער „אָרט" האָבען זיך געווענדעט א גרויסע צאָהל פערזאָנען וועגען איינשטעלען א געוויסען אופן פון קאָנסטרוקטיווער הילף.

אזוי אַרום איז געבוירען געוואָרען דער געדאַנק פון הילף, וואָס זאָל זיך אויסדריקען אין פאָלגענדער פאָרם:

דער קרוב, זאָגען מיר אין ראדאָם ווענדעט זיך דורכ׳ן ראדאמער „אָרט" צו זיין קרוב אין אמעריקא, אַז יענער

די צוויי שוועסטער

טראַגעדיע פון אַ פויליש־יודישער פאַמיליע אין פאַלעסטינא.

גאַנץ ירושלים געפינט זיך היינט אונטער דעם שרעקליכען איינדרוק פון דעם זעלבסטמאָרד פון דער בליהענדער שעהנער שושנה ב. מען בעדויערט נישט נאָר דעם טויט פון דעם אומגליקליכען מיידעל, וואָס האָט שטענדיג אויסגעזעהן אזוי לוסטיג און פרעהליך, נאָר מען בעדויערט אויך דעם אונגליקליכען טאַטע, וועלכער האָט אין אַ קורצער צייט איבערגעלעבט איין אומגליק נאָכן אנדערען. זיין איינציגער זוהן איז אין דער מלחמה אלס אידעאליסט געפאלען אין יודישען לעגיאָן, דאַן איז געשטאָרבען דעם אלטען׳ס פרוי, וועלכע ער האָט זעהר געליבט. מיט א פערטעל יאָהר צוריק, ווידער, איז דעם אלטען ב. געשעהן אן׳אומגליק. עס איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד זיין עלטערע טאָכטער אסתר, און שוין ווידער אַזאַ אומגליק — די צווייטע טאָכטער, דאס לעצטע פון די דריי קינדער זיינע, די אזוי־בעליבטע שושנה, איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך גיפט!

אזוי איז אין פערלויף פון אַ קורצער צייט געוואָרען אַ תל פון אַ גאַנץ הויז, וואָס האָט אויספערליך אויסגעזעהן גליקליך און צופרידען און אויף וועלכען הונדערטער מענשען האָבען געקוקט מיט קנאה.

זיין פרוי האט איהם געבוירען דריי קינדער, איין זוהן מאיר, און צוויי טעכטער, אסתר און רויזע. ער האט דאָמ״ס געוואוינט אין פוילען. מאיר איז געוואָרען א גאַנצער אָנפיהרער ביי די יונגע ציוניסטען, און ווען עס האָט אויסגעבראָכען דער קריג, איז ער אַוועק ווי ער האָט זיך אויסגעדריקט, צו קעמפען מיט דער שווערד פאר פאַלעסטינא, דורך איבערמענשליכע אָנשטרענגונגען האָט זיך דאָס יונגעל געשלעפּט פון פוילען איבער פערשידענע לענדער, ביז עס איז איהם געלונגען אריינצוקומען אין דעם יודישען לעגיאָן, וועלכען זשאַבאָטינסקי האָט געשאַפען, אום צו קעמפען פאר פאַלעסטינא. דאָס יונגעל איז געווען זעהר היציג, און ער האָט זיך שטענדיג געריסען אויף די געפעהרליכסטע ערטער, ביז א קויל פון א פיינדליכער ביקס האָט דורכגעלעכערט די ברוסט פון דעם מוטיגען יונגען סאָלדאַט.

ב. פלעגט דאַן צושטעלען לעדער פאר דעם מיליטער, און אזוי איז עס געקומען דערצו, אַז עס האָבען אָנגעהויבען אריינצוקומען צו איהם פערשיידענע מיליטער-פערזאָנען. נאַטירליך האָט מען נישט געקאָנט אויסמיידען, אז די מיליטער־פערזאָנען זאָלען אינגאנצען נישט קומען אין בערירונג מיט די צוויי מיידלעך אין שטוב. ב. האָט אָבער געהאַלטען אַן׳אויג אויף זיינע טעכטער. נאָר וויפיל ער האָט אַכטונג געגעבען האָט ער נישט געקאָנט פערהיטען, אַז ביידע מיידלעך זאָלען נישט נאָהענט בעקאַנט ווערען מיט אַן׳אָפיציר און א געהילפס־אָפיציר, וואָס פלעגען אריינקומען צו איהם.

גראָר האָט דער צופאַל געוואָלט, אַז ביידע טעכטער פון ב. זאָלען זיין זעהר שעהנע און טראָץ זייערע יונגע יאָהרען זענען זיי געווען קערפּערליך אַזוי ענטוויקעלט, אַז מען האָט זיי געהאַלטען פאר פיל עלטער, ווי זיי זענען געווען אין דער ווירקליכקייט.

עס האָט נישט לאַנג געדויערט, ווי די יונגע טאָכטער רויזע, האָט ענטפלעקט פאר איהר עלטערער שוועסטער דעם שרעקליכען סוד, אַז זי

זאָל דורכ'ן אמעריקאנער „אָרט" איינקויפען די נויטיגע פאר איהם מאשינען.

דער קרוב אין אמעריקא איז דאן זיכער, אַז די הילף, וועלכע ער גיט זיין קרוב אין פוילען ברענגט ממשות'דיגע הילף, ווייל מיט דער מאשין אָדער מיט דעם מאטעריאל, וואָס דער בעטרעפענדער האנדווערקער אָדער אַרבייטער בעקומט פון זיין אמעריקאנער קרוב האָט ער די מעגליכקייט אוועקצושטעלען זיין ווארשטאט אויף א געזונטען יסוד אָדער זיך איינצוארדנען א ווארשטאט פון א-בייט און ווערען אויף אזא אופן א פראָדוקטיווער עלעמענט און פערזיכערען אין די ראָהמען פון מעגליכקייט זיין עקזיסטענץ.

דאָס איז דער זין פון דער נייער הילף, וועלכע די אמעריקאנער זענען גרייט צו געבען זייערע קרובים אין אייראָפּע.

די דאָזיגע הילף איז אויך א לייכטע פאר'ן אמעריקאנער קרוב, ווייל ער איז נאָר נישט מחויב איינצוצאָלען די גאנצע סומע, וואָס די מאשין דארף קאָסטען. ער האָט די מעגליכקייט די מאשין אָדער מכשירים, אָדער די מאטעריאלען צו דער ארבייט אויסצוצאָלען. דעריבער איז דער ענין אין אמעריקא אזוי פּאָפּולער געוואָרען.

אלזא, לויט די אויבענגעבראכטע אויפקלערונגען, איז דאכט זיך, שוין איבעריג מעהר צו רעדען וועגען דער וויכטיגקייט און נוצבארקייט פון אזא „אָרט"-געזעלשאפט אין ראַדאָם. די היגע יודישע האנדווערקער און בעלי מלאכות דארפען דעריבער אין זייער אייגענעם אינטערעס זעהן צו באַמיהען זיך צו גרינדען אזא אָבטיילונג.

איש.

די גלות-שיף

אויפ'ן וועג פון פאלעסטינא / פון ד"ר א. גינזבורג

א מאָדנע אומרוהיגקייט בעהערשט מיך — א בענקעניש און א קלעמעניש.

די טרויעריגע שטימונג איז ביי מיר אַרויסגערופען געוואָרען דורך דער שיף און דורך איהרע פּאסאַזשירען.

אייגענטליך איז עס געווען נישט קיין שיף, נאָר א שיפעל. אין גאנצען איז זי צוויי און א האלב טויזענד טאָן גרויס. זי ווייזט גיכער אויס ווי א יאַכט איידער א פּאסאַזשיר-שיף.

דער נאָמען פון דער שיף איז „ראַציאַ" און זי בעלאנגט צו רומעניען.

זי געהט פון יפו קיין חיפה און פון דאָרטען נאָך קאָנסטאַנטינאָפּאָל און קאָנסטאנצא (רומעניען) איך פאָהר קיין פוילען דורך רומעניען און דורך טשעכאָסלאָוואקען. דאס איז דער נאָהענסטער וועג. אגב וויל איך זעהען קאָנסטאנטינאָפּאָל און די בלוטיגע רומעניען. רעדצו האָט מען מיר דערצעהלט, אַז אויף דער שיף וועל איך זיך טרעפען מיט אויסוואנדערער פון ארץ ישראל. איך האָב זיי געוואָלט זעהען, הערען זייערע געשיכטען און ווייסען, וואס עס טרייבט זיי צוריק אין די גלות-לענדער, פון וועלכע זיי זענען אנטלאָפען.

קליין ווי דאָס שיפעל איז, איז עס איינגעטיילט אין פיער קלאסען א חוץ א דריטען קלאס פערטראגט עס אויך א פירטען. די דריטע קלאָס'ניקעס קריגען פרייע א לאָך אוועקצולעגען זייערע קעפ און עטוואס צום עסען די פירטע קלאָס'ניקעס קריגען גאָרנישט. זייערע שפייז ברענגען זיי מיט זיך. שלאָפען — וואָלגערען זיי זיך אויפ'ן דעק.

דער גאנצער דעק, א חוץ א קליין שטיקעל אויפ'ן העכסטען דעק, וואס איז אָפּגעצוימט פון די ערשטע קלאַס-ניקעס, איז פערנומען מיט די פירטע קלאַס'ניקעס און טיילוויז אויך מיט די דריטע קלאַס'ניקעס, וואס קענען נישט איינליגען אין זייערע נאַרעס. מחמת דער גרויסער היץ „נישטאָ מיט וואָס צו אָטעמען אונטען". בעקלאָגען זיי זיך.

ליגען זיי זיי ראָזיגע אָרימע מענשען-קינדער מיט זייער ביסעל „מטלטלים", מיט זייערע אָרימע בעטיכעס, אויפ'ן דעק, אַלטע קערב, אָנגעבלאָקירטע טשעמאָדאַנעס, בוינטע היימישע קישענס, צוריסענע פּאַטשייעס, לעכערדיגע מאַנטלען און טהע יטשאָטעס.

שטאַטעס, שטאַטעס און שטאַטעס!

און פון צווישען די שטאַטעס שטאַרצען ארויס גרויסע אַרבוזען. נישט-דערבאַקענע ווייסע חלות, שטיקלעך קעז, ברעקלעך צוקער, ציבעלעס און אנדערע גרינסען. דאָס איז די שפייז וואס זיי האָבען מיט זיך מיטגענומען אויף זייער רייזע. אויף בעטערס און אויף מעהר איז קיין געלד נישטאָ. נאָט, ווי גרויס עס איז דער דלות פון דיין פאָלק.

איך בעטראכט דאָס פאָלק אין די שטאָרט. זייער צאָהל איז נישט איבעריג גרויס. פון 100 ביז 200 פערזאָן, מאָן און ווייב, גרייז און קינד. מאַנכע זענען איינציגווייז, מאַנכע אין פּאָרלעך און אנדערע אין גאנצע פאמיליען. קליין אין צאָהל, אָבער אין מיינע אויגען האָבען זיי אויסגעוויזען ווי ראָס וואָלט געווען דאָס גאנצע פאָלק ישראל, דער אייביגער וואנדערער.

פיהלט עפּיס אונטער איהר ברוסט... די עלטערע שוועסטער האָט פערשטאנען וואָס פאר אַן איינדרוק אַזאַ געשיכטע קאָן מאַכען אויף איהרע עלטערען, און זי האָט דעריבער בעשלאָסען מיט אַלע מיטלען צו פערדעקען די געהיימניש.

זי האָט אַזוי אַראַנזשירט, אַז אַ פעטער פון ווארשא האָט אַרויסגערופען ראָזאַן צו זיך אויף אַ קורצער צייט צו גאַסט, און זי, די עלטערע שוועסטער, האָט זי אַהין בעגלייט. אַנשטאָט צו פערפאָהרען צום פעטער, זענען די צוויי מיידלעך אַוועק צו א דאָקטאָר... ערשט דערנאָך, ווען ראָזאַ האָט זיך בעפרייט פון איהר „סור" זענען זיי געקומען צום פעטער. די עלטערע טאָכטער האָט בלויז געוויילט איינינע טעג און איז באַלד צוריקגעפאָהרען אַהיים. די יונגערע שוועסטער איז געבליבען אַ שטיקעל צייט אין ווארשא. דורך דער צייט האָט זי בעוויזען צו פערבינדען עטליכע קורצע ראָמאַנען, פון וועלכע איינינע זענען געווען זעהר אינטימע און ווען זי איז אַהיימגעקומען, האָט זי אַלץ דערצעהלט פאַר איהר עלטערע שוועסטער.

די עלטערע שוועסטער האָט דערוייל פערבונדען א ראָמאַן מיט א דייטשען געהילף אַפּיציר, א קריסט. זי האָט אָבער געהאַט א גאַנץ אַנדער בעציהונג צו מענער, און זי האָט מעהרערע מאָל געמאַכט פּראָוואָרפען איהר יונגערער שוועסטער, אַז זי געהט אויף א פאַלשען וועג, און איהר ענדע וועט זיין א שלעכטע. די אַלע וואָרנונגען האָבען אָבער נישט געהאָלפען און ראָזאַ האָט נישט דורכגעלאָזט קיין איין געלעגענהייט אויסצוניצען דאָס לעבען. זי פלעגט עס אָבער אַזוי קונציג מאַכען, אַז איהרע עלטערען זענען געווען זיכער, אַז זיי האָבען אַ כשר'ע, צניעות'דיגע טאָכטער. ווען דער קריג האָט זיך געענדיגט האָט זיך ב אַריבערגעקליבען אין א גרויסער שטאָדט. דאָ האָט ער זיך אַריינגעוואָרפען אין חאַליוטע-האַנדעל און איז זעהר רייך געוואָרען. עס איז איהם זעהר אָפּט אויסגעקומען צו פאָהרען קיין דייטשלאַנד און אין די אַנדערע שכנות'דיגע לענדער פון פוילען, אַז אום נישט צו וואַרפען קיין חשד אויף דער גרעניץ-יואַך האָט ב. אַריינגעצויגען אין האַנדעל זיינע צוויי טעכטער. אַמאָל פלעגט ער אַליין פאָהרען, און אַ מאָל פלעגט ער שיקען די עלטערע אָדער די יונגערע טאָכטער.

פאַר די טעכטער האָט זיך אָנגעהויבען א נייע וועלט. די יונגערע טאָכטער איז געווען איינפאַך גליקליך, וואָס זי האָט געקאָנט לעבען א טאָג, נישט געפינענדיג זיך אונטער דער קאָנטראָל פון די עלטערן, נישט-פיהלענדיג קיין שום ליבע צו מענער, האָט זיך אָבער אין איהר ענטוויקעלט א וואַהרע בעסטיע, וואָס האָט זי געטריבען צו האָבען פערבינדונגען מיט מענער. דערביי איז זי זאָגאָר נישט געווען זעהר איבערקלייבעריש.

די עלטערע טאָכטער ווידער, איז געבליבען פעסט איינגעשפּאַרט ביי איהרע אנשויאונג. און ביי איהר פעסטער ליבע צו איהר דייטשען ליבהאָבער זי פלעגט אויסניצען די געלעגענהייט פון איהרע בעזוכען אין דייטשלאַנד, און פלעגט טיילמאָהל אָראָבפאָהרען אין דער שטאָדט, וואו איהר געליבטער האָט געוואוינט, אָדער זי פלעגט איהר געליבטען אַרויסרופען צו זיך די ראָזיגע זעהונגען מיט איהר געליבטען זענען פאַר ביידע געווען א קוואַל פון פריידען אויסגעמישט מיט ליידען.

צוויי יונגע לעבעדיגע וועזענס האָבען זיך צואַמענגעבראָכען אין א פרעמד אָרט, אונגעשטערט, אויג אויף אויג. דאָס בלוט האָט ביי ביידען געזידט און געקאָכט, און צייטענווייז האָט אויסגעזעהן, אַז אָט, אָט וועט אַריבערגעשטיגען יענע גרעניץ, וועלכע האָט שוין מעהר ווי איין מיידעל אין טרוי אומגליקליך געמאַכט, און געבראַכט צו הונדערטער טויזענדער טראַגעדיעס, אָבער יעדעס מאָל האָט ביים מיידעל געזיגט דער ניכטערער פערשטאַנד און זי האָט זיך בעהערשט.

— איך קאָן געהערען צו דיר, ליבער פראַנץ, — האָט זי געזאָגט. — נאָר דאַן, ווען איך וועל ווירקליך זיין דיינע, דיינע אינגאַנצען, דיין פרוי.

פאָרטזעצונג קומט.

רעך מיט די אייביגע שמאַטעס, מיר האט זיך אויסגעדוכט, אַז די אַלטע קערב און די אלטע טאָרבעס האָבען זיי געקריגען בירושה פון זייערע עלטער-עלטער זיידעס, — פון די יודען וואס זענען מיט טויזענדער יאָהרען צוריק אַנטלאָפען פון מצרים... דער חילוק איז בלויז, וואָס יענע טאָרבעס זענען געווען אָנגעפולט מיט גאָלד און מיט זילבער — אַזוי דערצעהלט דער חומש — די טאָרבעס פאר מיינע אויגען זענען לעדיגע, אָנגעפילט מיט אָרבוזען...

די טאָרבעס זענען די זעלביגע!

איך בעטראַכט דאס פאָלק אין די שמאַטעס און האב איהם באלד געקענט איינטיילען אין צוויי מחנות; איין מחנה פאָהרט קיין ארץ-ישראל; די צווייטע פאָהרט פון ארץ-ישראל. איך האָב זיי דערקענט דורך זייערע שיך. די וואָס פאָהרען פון ארץ ישראל זענען ביי זיי די שיך דורכגעפרעסען מיט דעם ווייסען, קאַלכיגען ארץ-ישראל זאַמד. די וואָס פאָהרען קיין ארץ-ישראל טראגען אויף זיך דעם שטויב פון די אייראָפּעאישע לענדער...

און ווי גרויס עס איז דער חילוק צווישען די קומער און די פאָהרער!

די ערשטע, אָפּגעריסען און הונגעריג, אָבער מיט שמחה אין זייערע אויגען, מיט געזאַנג אויף זייערע ליפען, פול מיט האָפנונג, פול מיט גלויבען, פול מיט בעגייסטערונג, — „עלה נעלה וגם יכול נוכל“, מיר וועלען אויפגעהען און מיר וועלען בעזיגען. נישטאָ פאר זיי קיינע שוועריגקייטען; נישטאָ פאַר זיי קיינע אונמעגליכקייטען. מיר וועלען זיגען!

די צווייטע, די צוריק פאָהרער, זענען מייסטענס פון דער „פירטער עליה“, פון די וואָס זענען אָנגעקומען אין לעצטען יאָהר און וואָס האָבען געמיינט, אַז אין ארץ ישראל קען מען אויך לעבען פון לופט, מאַכען געשעפטען מיט ן שטעקעלע אין האַנד. וואו-נישט וואו געפונט מען צווישען זיי אַ פאָר „חלוצים“ און „חלוצות“. זיי האָבען געפרובירט. דער ווילען איז דא, אָבער דאָס „פלייש“ איז אַזוי שוואַך. דער מאָגען מאָנט זיינס. עסען מוז מען, און קיין ארבייט איז נישטאָ. ארץ-ישראל ליידט פון דעם אַלגעמיינעם קריזיס. אויך אין ארץ-ישראל איז דאָ אנ'ארבייטסלאָזיגקייט פונקט ווי אין ענגלאַנד, ווי אין דייטשלאַנד און ווי אין אנדערע לענדער. אין דער הינזיכט איז ארץ-ישראל אַ ציוויליזירטע מדינה,. זיי שעמען זיך, די „חלוצים“ און די חלוצות. פאר וואס זיי פאהרען איועק. זיי וועלען צוריק קומען פערזיכערען זיי. אָבער דאָס פייערעל אין די אויגען איז אויסגעלאָשען. זיי גלויבען נישט מעהר. זיי זענען ענטוישט.

פיל פרייער אין זייער קריטיק זענען די „פירטע עליה'ניקעס“, די מיטעל קלאַס. די סוחרים'לעך און די הענדלער: „א שלאכט לאַנד ארץ ישראל. צו וואָס האָט מען אונז פערפיהרט?“ און דאָס דערמאָנט אייך אָן די טענות, וואס דער „דור המדבר“ האָט געהאָט צו משה'ן: „פאר וואס האָסטו אונז ארויסגעצויגען פון מצרים, וואו מיר זענען געזעסען ביים טאָפּ פלייש?“ דער חילוק איז בלויז, וואס די לייט פון דער „פיערטער עליה“ האָבען נישט אין רומעניען און נישט אין פוילען געהאַט אַ טאָפּ פלייש.

און די ערשטע גרופּע פון די „קומער“ בעגעגענען זיך אויפען שיף מיט דער צווייטער גרופּע פון די „פאָהרער“.

פרעגען די ערשטע:

„פאר וואס פאָהרט איהר אָפּ פון לאַנד?“

„מען קען קיין לעבען נישט מאַכען“, ענטפערען די צווייטע.

„אין פוילען קען מען אויך קיין לעבען נישט מאַכען“, בעמערקען די ערשטע.

די ביידע גרופען לעגען איינע די אַנדערע שטיינער אויפען האַרצען..

איך בעטראַכט די צוריקפאָהרער.

אָט זיצט אנ'עלטערע פרוי און בייסט א שטיק חלה מיט די ציינער. זי האָט צו ווייניג ציינער, אַז זי זאָל קענען בייסען, א פנים, אז דאס רייסען איז איהר אויך נישט לייכט. טונקט זי די חלה אין א ברודנע פליסיגקייט, וואו עס שווימט ארום אַ שטיק ציטרין. דאַט איז טיה.

אין דאָרט ליגען צוויי מיידלעך, זיי ליגען ווי געשאָכטענע כפרה-הינדלעך. נאָך גאָר יונג און שעהן, אָבער אויסגעמאַטערט, זיי האָבען געאַרבייט ביים „חצץ“ געהאַקט שטיינדלעך אויפ'ן שאָסע אין דער ברענענדיגער היץ. נישטאָ מעהר קיין כוחות אויף דעם. אַ חוץ דעם איז די דאָזיגע ארבייט אויך נישטאָ...

און אָט דאָרט נעהט ארום אַ יונגער מאַן דאַר ווי א שפאַן, און לאַנג ווי אַ לאָקש מיט א נאַריש פנים און שנאָרעט פּיאַסטערס:

„איך דאַרף האָבען אַ בילעט פון קאָנסטאַנצאַ, גיט א פאָר פּיאַסטערס“.

און א ביסעלע ווייטער שטעהט א דאַרער חסיד מיט צוויי לאַנגע פראַפּענציהער פאות פון ביידע זייטען. ער שאָקעלט זיך און וואַרפט זיך איבער אַ תהלים ווי אין אַ נכסה, און די פאוה שאָקלען זיך און וואַרפען זיך מיט איהם.

זיי זענען אַלע אומגליקליכע, צובראָכענע מענשען, וואָס געפינען פאר זיך אין ערגיץ קיין מקום מנוחה נישט. פערשלאָסען די וועלט פאר זיי. עס איז אויף זיי אלעמען אַ גרויס רחמנות, דאָס האַרץ-ברעכט קוקענדיג אויף זיי, אָבער ארץ ישראל, דאָס איצטיגע ארץ ישראל איז פאר זיי קיין אָרט נישט. ארץ ישראל דאַרף כוחות, אַרץ-ישראל דאַרף גלויבען. וואָס טויג פאר ארץ-ישראל צובראָכענע שאַרבענס? „מי הירא ורך הלבב“, ווער עס האָט מורא און איז ווייכהערציג, טאָר אין מלחמה נישט געהען, טאָר קיין פולווער נישט שמעקען, זאָל ער בעסער אין דער היים בלייבען!

„ארץ-ישראל דאַרף „אנשי ח״ל“, — זי דאַרף העלדען!

מאָרגען אין דער פריה געהען אַראָפּ אין חיפה זעכציג „חלוצים“. א טייל פון זיי וועלען מסתמא שפעטער צוריקפאָהרען, נישט אויסהאַלטען דעם שווערען עקזאַמען, אָבער א טייל וועט בלייבען. זיי וועלען בויען דאָס לאַנד!

א סגולה רייך צו ווערן.

(א עצה טובה).

אין דבר אשר יעמוד לפני החפץ והרצון—פאַר דעם שטאַרקען ווילען, איז גאָר קיין אונמעגליכעס נישט פאַראַן; אַלץ קען דער מענש דערגרייכען, אויב זיין ווילען איז דערביי.

דער מענש, וואָס וויל רייך ווערען, קען דאָס דערגרייכען גאָר גרינג, אויב ער וועט אָבהיטען די אַלע פאָרשריפטען, וואָס איך צייכען אייך דאָ אָן איהר דאַרפט וויסען, אַז איך דעד דאָס נישט פון די פינגער. איהר האָט דאָ צו טהון מיט אַ בעל נסיון, אַ פּראַקטיקאַנט. איך אַליין האָב דאָס אַלץ איבערגעלעבט. אמת, איך בין גאָר נישט רייך, אָבער ס'האַלט שוין דערביי...

הקיצור הצרט. דער מענש, וואָס וויל רייך ווערען און האָבען געלד. מוז צום ערשטענס וויסען, אַז געלד מוז מען האַלטען אין אַ פּראָסטען זאַק. אויב אין אַ זיידענעם — פּלאַצט ער גיך. ווער וויל האָבען געלד, מוז ער זיין פּראָסט, גראָב, מגושמ'דיג. זיך נישט איבערגעבען צו געדאַנקען. צו שכל'דיגס. נישט טראַכטען וועגען יושר, מאָראַל, גערעכטיגקייט, נישט קלערען וועגען רחמנות, מיטלייד. ער דאַרף אויף אַזוינע זאַכען קיין אַכט נישט לייגען. דאָס אַלעס פיהרט אַראָב דעם מענש פון עשירות – וועג און פיה־ט צום אָפּגרונד. ער דאַרף זיך האַלטען ביי כלל, אַז דער גביר איז אַ אויסדערוועהלטער פון גאָט, און דערפאַר גיט ער איהם טאַקי אַלדאָס גוטס; דער אָרימאַן ווידער, איז אַ פערשאָלטענער פון דעם. וואָס לעבט אייביג, און געגען גאָט'ס ווילען טאָר מען נישט געהן. איז אויב גאָט גיט איהם נישט... טאָר איהם א מענש צוראי נישט געבען. און טאַקי דערפאַר זאָל ער זעהן אויסמוטשען זיינע לוין אַרבייטער ביז אין ביין, וואָס מעהר אַרבייט און ווייניגער געהאַלט. אום ער זאָל ח״ו נישט פערדינען צופיל, וואָרום אַזוי אַרום איז ער ממלא דעם רצון הבורא, אַז יענער זאָל אָפּקומען און ער זאָל אויפקומען.

דאַרפט איהר עפּעס קויפען, זאָלט איהר זיך זעהען אויספרעגען די פרייזען אין אַלע קראָמען, און אַלע געשעפטען ביז איהר וועט דערטאַפּען דעם אָנגעווייטיגסטען קרעמער, וועמען מ'נעהט די פאָר גולדען אין לעבען אריין. איהר זאָלט איהם אַזוי פיל ציקוועטשען צום וואַנד, אַז ער זאָל דערלייגען צו אייך א פאָר גראָשען. איהר זאָלט נישט פערגעסען. אַז א גראָשען צו א גראָשען ווערט אַ גולדען. און פון עטליכע גילדען — אַ דאָלאַר. און פון דאָלאַרען ווערען פונטען. און פון פונטען ווערען גרויסע מיליאָנען פ״ל פיל געשעפטען. איהר וועט קענען מאַכען די גרעסטע געשעפטען און אפילו אַנ'אייגענעם טאָרטאַק. אַ באַנק און נאַכהער האָט איהר דורך אייערע פיל געשעפטען, כבוד אויך. מען קלייבט אייך פאַר א גבאי אין שוהל, כאָטש איהר דאַווענט נישט. מען מאַכט אייך פאַר א פרעזעס פון דער אָדער יענע אינסטיטוציע, כאָטש אייך אינטערעסירען די אַלע מעשיות ווי דער פאַר־

וואס הערט זיך אין ראדאם.

וואס װעט טוהן דער מאגיסטראט פון די 600,000 דאלאר, וואס זענען איבערגעבליבען פון די 2 און א האלבען מיליאן דאלאר פון דער „אולען"-הלואה?

מאגיסטראט שוין אויסגעארבייט גאנצע 12 נייע ווירטשאפטליכע תקנות. צווישען זיי איז פאר א יודישען צוועק חלילה, נ'שט דערמאנט מיט א ווארט.

ווי די לעזער איז גוט בעוויסט, ווערט דא די קאנאליזאציע און וואסער-לייטונג דורכגעפיהרט מיט דער הילף פון דער הלואה, וואס דער מאגיסטראט האט בעקומען ביי דער אמעריקאנער געזעלשאפט „אולען".

די הלואה פון מאגיסטראט פאר'ן דאזיגען צוועק בעטרעפט 2 און א האלבען מיליאן דאלאר, פון וועלכע עס איז פערברויכט געווארען נאר איין מיליאן מיט 900,000 דאלאר. דער עודף פון דער הלואה איז ערשט קלאר געווארען די לעצטע וואכען, צוליב דעם, וואס די אינוועסטיציע-ארבייט ארום דער קאנאליזאציע און וואסער-לייטונג האלט אין דער נאהענטער צייט שוין ביים פערענדיגט ווערען.

די שטאדט פערוואלטונג פון מאגיסטראט, ווען צ בלאנג עס האט פעסטגעשטעלט דעם אונטערשיד פון די 600,000 גישט פערברויכטע דאלארען האט אויסגעארבייט א פראיעקט, וועלכער ווייזט אן אויף א רייהע ווירטשאפטליכע איינריכטונגען פאר דער שטאדט, אנווייזענדיג אויף דער איבערגעבליבענע סומע אלס א קוועלע, פון וועלכער מ'קאן רעאליזירען דעם פאר דער שטאדט זעהר נויטווענדיגען פראיעקט.

דער מאגיסטראט פראיעקט איז פאר-געשטעלט געווארען דעם שטאדט-ראט, וועלכער האט אויסגעקליבען א געמישטע קאמיסיע פון אלע ראטמענער-קלו-בען, אונטער דער פארזיץ פון אדוו. סאדפאוש מש-לענצקי, מיט'ן צוועק זיך נעהנטער צו בעקענען מיט'ן אויסגע-ארבייטען פראיעקט.

די קאמיסיע האט דורכשטודירענדיג געגוי איהם אקצעפטירט, נאר בתנאי, אז די פערווירקליכונג פון פראיעקט זאל איינגעטהיילט ווערען אין 4 סער-יעס.

צוליב דער וויכטיגקייט פון פרא-יעקט, געפונען מ'ד פאר געוואונשען איהם אין דער אויספיהליכקייט צו פערעפענטליכען.

דער פראיעקט ענטהאלט פאלגענדע 12 פונקטען: 1) אויסצוברוקירען דעם בעלי-שמח, יואפ פ ה"ט פון דער ווארשאווער גאס ביז צום נייעם שחט הויז, דורך דער קאשעראץ-גאס. 2) אויפ-בויען אויף די מאגיסטראט נחלאות אין דער זייט פון טורעם, דורך וועלכען ס'ווערט געטריבען די קאנאליזאציע, הייזער פאר די לאקאטארען, וואס וועט רען בעזייטיגט פון די איינגעזעסענע שטובען ארום רעם וואסער-טורעם, וועלכע זענען רעקוויזירט געווארען פאר דעם קאנאליזאציע-צענטרום. 3) אויפשטעלען אויפ'ן מאגיסטראט-פלאץ אויף דער קאזשעניצער גאס א הויז אויף וואהנונגען פאר'ן מאגיסטראט—אגראדניק, זיין געהילף און הויז-וועכ-טער. 4) אויפשטעלען א בעטאן—אייזערנע בריק אויף דער מלעטשנא גאס ביי דער זאמלינצ. 5) ארומצוימען מיט א נייעם פארקאן דעם פארק קאשציושקא (נייער גארטען) צו דער זייט פון מאריאצקא גאס. 6) 2 שטאדטישע גע-מויערטע בית—הכסאות: (קלאזעטע) איינעם אויף דער רייטשול און דעם צווייטען אויפ'ן וואָל. 7) אויפבויען א משוגעים—הויז. 8) אויפשטעלען א גא-זאווניא פאר'ן נוץ פון דער בעפעלקע-רונג. 9) אויפצובויען 150 וואהנונגען פאר היימלאזע און א הויז פאר שטאר-טישע ארבייטער. 10) צוויי הייזער פאר פאווטשעכנע שולען. 11) אויפצוברוקי-רען די גאסען: רינעק, רווינסקא, פלאץ 3-ער מאי און די גאנצע לובלינער גאס ביז דער גאלאמביאווסקא גאס. 12) איינארדנען א נייעם שטאדט—גארטען ארום דער נייער באהן—סטאציע און א גארטען ביי די ברונעמס פון די וואסער—לייטונג.

צוליב דעם, וואס די 600 000 דא-לאר איז צו-ווענינ אויסצופיהרען אלע 12 פונקטען, האט די קאמיסיע זיי בלויז בעשטעטיגט, אויסארבייטענדיג דערביי א סדר, וועלכע פון די 12 פונקטען זענען וויכטיגער אין ברויכען פריהער רעאליזירט ווערען. פון אלע 12 האט די קאמיסיע קודם כל אנגע-נומען דורכצופיהרען 5 נייע ווירטשאפט-ליכע רעפארמען, פון זיי זענען: 1) די בריק אויף מלעטשנא 2) ברוקירען די באסעינא אויפן גאנצען שטח אין דער ריכטונג צו דער קאשעראווא, דורך דער ווארשאווער גאס 3) הייזער פאר היימלאזע 4) די גאזאווניא 5) אויפבויען א האליע פאר סוחרים. די לעצטע צוויי איינריכטונגען האט די קאמיסיע אנגענומען דערפאר, ווייל זיי וועלען געבען א ענטשפרעכענדען ריוח די איבריגע תקנות זענען איינ-געטיילט געווארען אין 3 פעריעס, מאכענדיג אבהענגיג זייער פערווירק-ליכונג אין דעם עודף, פון די 600 000 דאלאר, אויב ס'וועט בלייבען נאכן רעאליזירען די 5 דערמאנטע פונק-טען

צי אין די הייזער פון די היימלאזע וועט געפונען איין יודישער היימלאזער א מקום מנוחה, דאס איז א גרויסע פראגע, דערווייל האט מען וועגען יודישע ענינים נארנישט גערעדט. ראשית כל ואל מען אויפבויען און אויפמוירען, דערנאך וועט געהן א סדרה אינטערפעלאציעס.

איאהריגער שניי, אין שטאדט-ראט פאר א ראטמאן, אין קהלה פאר א דאזאר; איהר סארט זיך נישט אפשרע-קען פאר די קבצנים — ליידאקעס, וואס וועלן אויף אייך רעדען שלעכטס, איהר קאנט זיי פארשטאפען דעם מויל מיט א טרונק בראנפען און דערפאר וועט מען אייך טראגען אויפ'ן סענ-דל. ס שאדט נישט צו זיין פון רב'ס סענשען; דאס איז אויך א שטיקל סגולה אריין צוקריכען אין די פעדער-רען איהר דארפט נישט לייענען קיין בלעטער, קיין ביכלעך, ווארום דאס שטערט צו עשירות. א גביר דארף דאס אלץ נישט האבען. דאס איז אנ-כסק פאר שלעפערס, פאר ארימע לייט!

איך בין זיכער, ווער ס'וועט פאל-גען מיין עצה און טוהן די אלע מיט-לען וועט איהר זוכה זיין צו כל טוב. און ווען איהר וועט שוין דערהויבען ווערען צו דער הייכער מדרגה פון עשירות, זאלט איהר פערגעסען אייער אמאליגען שטאנד פון וואנען איהר וואקסט און ווער איהר זענט... איהר דארפט וויסען ווי צופיהרען זיך. ווי צוהאלטען זיך, אז ס'זאל אויסקומען: אלעס טרייף כשר.

מ. רובינשטיין.

אסטראווצער רבי איז מכבד דעם ה' קעסטענבערג מיטן בענטשען.

אין שטאדט האט דער אונפער-שטענדליכער פאקט ארויסגערו-פען גרויס פערוואונדערונג.

פון פאריגע וואך־אן ווײלט דא דער אסטראווצער רבי ביי זיין שוואגער ר' איטשע מאיר שידלאווסקי. [רינעק 11]. צווישען די חשובע בעלי בתים, וואס זענען געקומען בעזוכען דעם רבי'ן, האט אויך ה' קעסטענבערג שטארק „משתוקק" געווען אבצושטא-טען א וויזיט ביים רבי'ן. ווי מען גיעט איבער האט ה קעסטענבערג געלאזט פריהער אנפרעגען דורך זיין פאטער, צי מען ערלויבט איהם ארויפ צוקומען צום רבי'ן, אויף דער הסכמה איז ה' קעסטענבערג געקומען שבת צום רבינ'ס טיש, וואו מ'האט איהם אויך מכבד געווען מיטן בענטשען.

דער דאזיגער פאקט האט אין שכאם ארויסגערופען גרויס פערוואונדערונג. קיינער קאן עס נישט פערשטעהן, אז דער רבי, וועמען ס איז וודאי גיט בעוויסט די פייערדיגע מחלוקה, וואס איז ענטשטאנען צוליבן פערנעמען דורך ה' קעסטענבערג שלא כדין דעם כסא רבנות, — זאל איהם אנטוהן אזא כבוד ווי מכבד זיין מיטן בענטשען, לויט ווי ס'ווערט אבער אין שטאדט דערצעהלט, איז דער כבוד נישט געווען מיט'ן הסכם פון רבי'ן, נאר דאס האט געמאכט א געוויסער היגער מוהל, איינער פון רבינ'ס— מקורבים און גלייכצייטיג א געטרייער אנהענגער פון ה' קעסטענבערג, וועל-כע זאל דאס האבען דעם דאזיגען כבוד איהם צוגעטיילט אויף זיין איי-גענער אחריות

אלץ גיהט אין קורס: „גלאס פשע-לאמאווי", „פלאציא ראדאמסקי" און להבדיל א ברכת המזון ביים רבי'ן.

אז מען דארף איז אלץ א פתיחה..

דער בודזשעט פון דער גמינע נישט בעשטעטיגט געווארען.

ווי מיר הערען, איז דער גמינע בוד-זשעט אויפ'ן יאהר 1926 נישט בע-שטעטיג געווארען די סבות פערשטייט זיך, זענען די אונאויפהערליכע מסי-רות, וואס פליסען איין טאג־טעגליך אין די רעגירונג'ס אינסטאנצען

די דאזיגע ידיעה ברויך נאך פיני-רעכטווענען קאנטראלירט ווערען, פחמת אין גמינע גופא ווייסט מען נאך נישט דערפון.

מען קאן זיך נאך פערשרייבען אויף די פאך-קורסען.

די הויפט-הערשאפט פון די פאך-קורסען בעט אונז מיטצוטיילען:

אויף די פאך־קורסען ביי דער גמינע זענען נאך פארהאן פרייע ערטער פאר לער'ן־יונגלעך און טערמינאטארען אויף די אבטיילונגען פון: שניידעריי, מעטאל, סטאלעריי, טעקסריי און שלאסעריי-פאכען.

לער'ן-יונגלעך ווערען נאר אנגענומען אין די עלטער פון 14 ביז 16 יאהר.

איינשרייבען קאן מען זיך יעדען טאג אין לאקאל פון גימנאזיום „פשיאטשול וויעדזי".

ס'איז זעהר געוואונשען, אז די לער'ן-יונגלעך, וועלכע וועלן בעשעפ־טיגט ביי די דערמאנטע פאכען זאלען אויסנוצען די נויטיגע פאר זיי פאך־קורסען, וועלכע גיבען די מעגליכקייט זיי צו ערווערבען עלעמענטארע לעהרע ווי רעכנענען, שרייבען, לייענען פויליש, יודיש. העברעאיש, תנ"ך ווי אויך יודישע געשיכטע. א חוץ דעם גיבען די קורסען די מעגליכקייט צו פערפאלקאמען זיך טעארעטיש אין פאך־בילדונג.

„בר־כוכבא" (ראדאם)— „גוויאזדא" (ווארשא)

דער היגער מייסטער פון קלאסע „ב"—„בר־כוכבא" שפילט קומענדען זונטאג אין ווארשא, א מעטש מיט דער ווארשאווער „גוויאזדא", וועגען ארי־בערגעהן אין קלאס „ב".

נאכ'ן דאזיגען מעטש דארף ער נאך שפילען א רעוואנש - מעטש מיט „גויאזדא" און צוויי מעטשען מיט „אכבלת".

מיר ווילען גלויבען, אז דער „בר־כוכבא" וועט ווי געהעריג פערטיידיגען ביי די אלע מעטשען זיין כבוד און אלס זיגער אריבערגיין אין קליס „ב".

אויפ'ן מעטש צווישען „בר־כוכבא" מיט „גויאזדא" פאהרט ספעציעל ארויס קיין ווארשא א בעדייטענדע גרופע פון היגע יודישע יוגענדליכע, כדי אנוועזענד צו זיין אויפ'ן מעטש.

פין האנדווערקער-קלוב.

אין דער זיצונג פון דער קולטור-קאמיסיע ביים האנדווערקער-קלוב איז בעשלאסען געווארען ווידער צו בענייען די טראדיציאנעלע פרייטאג צו-נאכטס פארלעזונגען, וועלכע זענען דעם פאראיאהריגען ווינטער נעגאנגען מיט גרויס ערפאלג.

די פארלעזונגען ויעלען פארקומען יעדען פרייטאג צו-נאכט 7 אין אווענד, אנהויבענדיג פון פרייטאג דעם 22|X ה. י., אין וועלכער ס'וועלען אנטייל נעמען די הערען: י. וויינגארט י. י. מאגנישעווסקי, י. ד. פעראוושיגסקי, ב. האכמאן, מ לאטע, ד. הערמאן, ש. קעסטענבוים, ל. האנאיזער און אנדערע.

די ערשטע פארלעזונג, וועלכע וועט פארגעקומען פרייטאג דעם 22|X פינקטליך 7 אייגער אין אווענד וועט זיך אנהויבען מיט א רעפעראט פון ה' סאקאלאווסקי אויף דאס טעמע „די זיידעס און די אייניקלעך פון די יודישע ליטעראטור"

איינגאנג פריי פאר אלע!

פין סוחרים-פעראיין

דער סוחרים-פעראיין מאכט בעקאנט, דאס זונטאג דעם 24|X 6 אזייגער או. וועט פארקומען אין אייגענעם לאקאל א גרויסע מיטגלידער פערזאמלונג וועגען זעהר וויכטיגע אקטועלע פראגען. מען בעט די פערזאמלונג מאסענווייז צו בעזוכען.

פארלעזונג פון פראפ ד״ר. רזשעקאווסקי.

אין די נאהנסטע טעג וועט אין ראדאם האלטען א פארלעזונג דער פראפ. רזשעקאווסקי אויס וואַרשא. א. ד. ט. „פילאזאפיע און קונסט פון לעבען" לויט דער לעהרע פון זאראטוסטרי.

גאסטשפילען פון דער קעלצער יודישער טרופע.

היינטיגען פרייטאג און שבת טרעט אויף אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" די קעלצער יודישע טרופע אונטער דער לייטונג פון ה' י. ביאלקאוויטש, וועלכע האט א לענגערע צייט געשפיעלט אין קעלץ מיט גרויס ערפאלג,

א ז ה ר ה!

אזוי ווי ביי מיין זיין אין ראדאם האב איך מיך דערוויסט, אז ס'קומט פאר א גרויסער **חלול שבת** צוליב דעם ארויסשיקען דורך די לאדזער סוחרים זייערע סחורות אין די עקספעדיציע הייזער פרייטאג שפעט נאכהענט פון שבת אזוי, אז דאס פערפאקען די סחורות מוז ארויסקומען שוין אין שבת אריין און ממילא איז מען אזוי נאך אויך ג...ף, אז אויף דעם ארט, וואו די סחורה ווארט אנקומען לאדענט מען זיי ארויס אין שבת און אויף אזא אופן בעשעפטיגען זיך דערביי יודישע טרעגערס, וואס איז א חלול שבת בפרהסיא ע"כ בעט איך און בין מזהיר, אז אלע יודישע לאדזער סוחרים מוזען אונבעדינגט צושיקען די ביי זיי געקויפטע סחורות אין די עקספעדיציע-הייזער אמשפעטסטענס פרייטאג ביז 12 **א זייגער מיטאג, כדי אזוי נאך אויסצומיידען יעדען חלול שבת.**

גלייכצייטיג בעט איך זעהר די רביים און אדמורי"ם ווי אויך די שומרי-שבת פון רער שטאדט לאדז זיי זאלען זיך וועגען דעם וויכטיגען ענין מכניס זיין און אינטערוועניירען ביי די לאדזער סוחרים, כדי אויסצופועל'ען ביי זיי, אז דאס אבשיקען זייערע סחורות אין די עקספעדיציע—הייזער **זאל נישט פארקומען פרייטאג שפעטער ווי ביז 12 מיטאג.**

הקי' מאיר יחיאל הלוי מאוסטראווצע.

Koncesjonowane

Biuro Techniczno-Handlowe i Instalacyjne

„WODKAN"

Inżynierowie L. WŁOCZKOWSKI, ST. SZCZEPANIAK i S. CHWALIŃSKI, w Radomiu ul. Lubelska 41.

Roboty kanalizacyjne i wodociągowe.

Przyłączenia do sieci miejskiej za gotówkę i na kredyt.

דאס אנסאמבל בעשטעהט פון די אין ראדאם גוט בעקאנטע ארטיסטען: ביאלקאוויטש, יינגער, וויינבערג, בלאט, פרענקעל און פרויען: רוטא קאליש, ליובארטאווסקא, ראזענצווייג, צאהם, לאנגלער און דאס בעליבטע פארל צוויל'ך. ס'וועט אויך אויפטרעטען די בעקאנטע לאדזער ארטיסטקע מאדזשיס, וועלכע צייכענט זיך בעזונדער'ס אויס מיט איהר הערליכע שטימע, ס'איז דעריבער צו האפען, אז דער היגער יודישע טעאטער-עולם וועט אין זיין גרעסטע צאהל קומען אין טעאטער אריין, און אונטערשטיצענדיג די פארשטעלונגען, מיטווירקען צו א סטאבילישען און מאטעריעלען ערפאלג פון דער טרופע.

פון ספארט.

„השחר" (ראדאם) — „מכבי" (פשיטיק) (0:0) 2:0

פאריגען זונטאג איז אין פשיטיק פארגעקומען א מעטש צווישען דער היגער „השחר" און פשיטיקער „מכבי", וועלכער האט זיך געענדיגט מיט א נצחון פון „השחר" 2:0.

וויכטיג נייעס! ——— וויכטיג נייעס!

די דיפלאמירטע אקושערין מיט א לאנג־יעהריגער פראקטיק אין קעלץ און אומגעגענד **נעמט=אן געבורטען און ערטיילט פרויען=עצות** צו זעהר מינימאלע און צוגענגליכע פרייזען.

פאר נישט נישט פערטעגל כע—הנחות

ש. בלושטיין, קעלץ באדזענטינסקא 22

אין הויז פון ה' פ א ס י ר מ א ן.

צו דער פערלאבונג פון מיין פריינדין

סאבינע ג ד י נ ש פ א ן מיט **יעקב פ י י נ ו ו א ק ס**

ווינש איך, אז זייער צוקונפט זאל געפלאכטען זיין מיט איביגע ליבע און צופרידענהייט.

העניך טענענבוים.

קעלצער אבטיילונג.

א קעלצער פרוי בעקומט פון איהר אמעריקאנער מאן א ירושה פון 8000 דאלאר.

ה' לייביש לעווקאוויץ, איוועקואהרענדיג פאר דער מלחמה קיין אמעריקא (קאנאדע) האט איבערגעלאזט אין קעלץ זיין פרוי גיטעל און טאכטער (נייע וועלט 25 №) און וועלכע ס'איז נאר מיטלען צום לעבען פון צייט צו צייט, דערמאנענדיג זיך אין זיין עלענדע פרוי און טאכטער, האט ער זיי אמאהל געשיקט עטליכע דאלאר. מיט 3-4 יאהר צוריק האט ה' לעווקאוויץ, אפילו אויפגעהערט זיין טאכטער צו זיך קיין אמעריקא, נאר די מוטער האט זיך נישט געוואלט איהר איינציגע טאכטער אוועקצושיקען.

מיט עטליכע וואכען צוריק האט זיך צו דער פרוי לעווקאוויץ געווענדעט עפיס א געוויסע פערזאן און האט פון איהר פערלאנגט, אז זי זאל איהם געבען אויספיהרליכע ידיעות וועגען איהר פאמיליע, לערנאר וועט ער זיך בעמיהען ארויסצובעקומען פון איהר אמעריקאנער מאן גרעסערע סומען פאר איהר און איהר טאכטער. די פרוי, זעלבסטפערשטענדליך איז פון דער זאך געווארען זעהר איבעראשט און זיך גע'עצה'ט מיט קלוגע מענשען, וואס זי זאל טהוען. דערווייל, דער צייט, האט זי דערהאלטען פון קעלצער פרידענס-געריכט א ידיעה, אז

דער אמעריקאנער קאנסול האט זיך געווענדעט קיין קעלץ, איהם צו אינפארמירען וועגען דער פאמיליע לעווקאוויץ וועלכע דארפט יעצט ערהאלטען פון איהר מאן, וואס איז אין שבת תשובה דער'הרג'עט געווארען דורך אנ'אויטא אין קאליפאָרניא, א סומע פון 8000 דאלאר אלס ירושה.

דער פוילישער קאנסול האט פארלייפיג געלייגט א סעקוועסטער אויף דעם פערמעגען פון ה' לעווקאוויץ ביז ער וועט ערהאלטען א קלארע תשובה פון קעלצער פרידענס-געריכט, וועגען דעם פאקטישען יורש. די פרוי לעווקאוויץ, וועלכע האט זיך אויף דעם נישט נערוועט, מאכט יעצט אלע פארברייטונגען און פיהרט אדורך אלע נויטיגע פארמאליטעטען, בכדי וואס שנעלער צו בעקומען די ירושה. אזוי ארום בעקומט יעצט די פרוי לעווקאוויץ א סומע פון 8000 דאלאר.

דער רעטונגס—קאמיטעט האט שוין בעקומען 1000 דאלאר פון אמעריקא.

ווי מיר ווערען געוואויר, האט דער רעטונגס קאמיטעט די וואך בעקומען פון אמעריקא א סומע פון 1000 דאל. צוליב דעם, וועס דער קאמיטעט, וואס האט זיך געטראגען פון דער אנהויבענדיג פון דער נייער וואך, ארויסגעבען געהעריגע הלוואות.

א אומגליקס-פאל דורך א אויטא.

דעם 14 ה. ח. איז אויפ'ן וועג קיין דאמבראָווא נעבען קעלץ איבערגעפאהרען געוואָרען א 7 יעהריגע קריפּעליך קינד יאן סאלווא, וועלכעס איז אויפ'ן ארט אומגעקומען. דעם אויטא האט געפיהרט דער יודישער שאפער ה' יחיאל קאנער.

נאכ'ן צוזאמענשטעלען דעם פראָטאָקאל איז דער שאפער בעפרייט געוואָרען.

א נייער שטייער.

ווי מיר ווערען אינפארמירט, וועט אין קורצען דורכ'ן היגען מאגיסטראט ארויפגעלעגט ווערען אויף די בעפעלקערונג א נייער שטייער.

דעם נייעם שטייער וועלען צאָהלען די פערזאנען, וואס פערנעהמען לאקאלען מיט א גרעסערע צאהל צימערען ווי די צאהל מיטגלידער פון דער פאמיליע.

האנדעלס - לאקאלען וועלען דעם שטייער נישט צאהלען.

ג נ ב ו ת

אין דער נאכט פון פרייטאג אויף שבת זענען די איינוואוינער פון הויז אלטע ווארשאווער 14 אויפגעוועקט געווארען פון א כסדר'דיגען קלאפען, וואס האט זיך געטראגען פון דער פראנט-טיער. די געהיימניס איז ערשט אויפגעדעקט געוואָרען דורכ'ן ה' משה וויגינסקי, וועלכער האט עפענדיג זיין געוועלב אין דעם זעלבען הויז — בעמערקט, אז די טהיר איז אויפגעריסען און פעסטגעשטעלט, אז עס פעהלען איהם 15 פאר שיך פאר 400 זל.

א ש ר י פ ה.

דינסטאג פארמיטאג איז אין דער היגער שטיהלען-פאבריק „העגריקוב" אויסגעבראָכען א שריפה. די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען בעוויזען באלד דאס פייער איינצולעשען.

פערברענט געווארען איז בלויז דער דאך פון א געביידע.

צופעליגע בעקאנטשאפט.

ה' שנ. טט. האט זיך צופעליג בעקאנט מיט 2 דאמען און זיי פערבעטען צו זיך א היים. ווען אונזער גאסטפריינדליכער שפאזמפאן איז נאך א געוויסער צייט געקומען א היים האט ער שוין די בעקאנטע נישט געטראפען. צוזאמען מיט די 2 דאמען זענען פערשווינדען געוואָרען אויך 375 זל. וועלכע זענען געווען אין דער וואוינונג בעהאלטען.

וואו איז די קאץ, און וואו איז די פוטער?

(א פאר ווערטער וועגען „הזמיר")

מיט עטליכע חדשים צוריק איז כמעט די גאנצע היגע יודישע בעפעלקערונג געווען בעגייסטערט דערפון, וואס אין קעלץ גרינדעט זיך א הזמיר, אין פאקטיש איז עס געווען א נייעס, די היגע יודישע פרעסע האט דעם דאזיגען געדאנק זעהר ווארים אויפגענומען און צו יענער צייט געווידמעט עטליכע ארטיקלען וועגען דעם.

און גאט האט געהאלפען, דאס מען האט די זאך אזוי ווייט געבראכט, אז עס איז געלונגען צוזאמענצושטעלען א כאר און ארקעסטער פון 70 מאן און מען איז ארויס אין „טעאטער טעלעפקי" מיט א קאנצערט, וועלכער האט זיך, אגב, גאנץ נישט קשה'דיג איינגעצבען און געבראכט ריינע הכנסה ביז נייןהונדערט זל. די אלע בעזוכער, וועלכע זענען געווען אויפ'ן קאנצערט און האבען בייגעוואוינט די אלע היילינע צערעמאניעס, ווי מען האט דערלאנגט דעם דיריגענט א דריגיר-שטעקעלע, מאנכע גאר פאר גרויס התלהבות זענען אזש ארונטער אונטער די קוליסען און זיך הארציג צוקישט מיט איהם, האבען זיכער געמיינט, אז דער דאזיגער בעגאבטער יונגערמאן איז חלילה קיין שום זאך נישט אויסער נור, אז אין קעלץ זאל געשאפען ווערען א הזמיר.

אין ארויסגעוויזען האט עס זיך לײדער. גאנץ אנדערש. באלד נאכ'ן קאנצערט איז פלוצלינג פון דער העלער הויט ארויסגעשווימען די פראגע וועגען געלד, דאס דער אזויגערופענער פערטראנאט פון הזמיר האט געזאלט צוזאגען דעם דיריגענט א חודש'ליכען געהאלט, מילא דא קען מען שוין יורידיש צום דיריגענט גופא קיין גרויסע טענות נישט האבען, ווייל האט מען איהם צוגעזאגט, האט מען איהם ווידער געדארפט געבען, נור איינס איז פון זיין זייט געווען א טולה—דאס צופיעל דינגען זיך וועגען געלד, ווייל סוף כל סוף פערלאנגט זיך דאך א שטיקעל אידעאליזם פון א מענש, וואס האט א שייכות צו קונסט, בפרט נאך ווען די היגע יודישע פרעסע האט זיך נישט איינמאהל פערופען אויף איהם, וועגען זיין אפפערווילינקייט פאר'ן הזמיר, און ווי האט עס זיך דערנאך אויסגעוויזען; בעת ווען מען האט איהם געגעבען 350 זל. האט ער זיך שטארק בעליידיגט און אויפגערופען:

– גוט, כ'נעם צו די סומע נור מעהר זעהט איהר מיך שוין נישט — אין אזויערנאך א קעגען זיך אליין געשאפען בייז בלוט, אפילו די מיטגלידער פון כאר האבען פראטעסטירט א קעגען דעם.

איך וויל שוין נישט דא מעהר רעדען וועגען אידעאליזם ווייל איך בין אויך נישט אין די מיינונג, אז א דיריגענט דארפט ארבייטען בחנם, אבער יעדענפאלס פון דעם ערשטען קאנצערט געלד וואלט איך פאר קיינפאל נישט מסכים געווען צו רירען ביז דער הזמיר וואלט נישט געהאט קיין איינענעם לאקאל. עס פרעגט זיך איצט פאר וועמען האבען צעהנדליגע יונגעלייט און מיידלעך זיך געריסען די הלדזער און געקומען אויף פראָבעס...

די גאנצע אחריות פאלט טאקי אויף דעם פערטראנאט, ווייל אלע ווייסען, אז דער הזמיר איז שוין געשטאנען אויף א שעהנע מדרגה און עס איז אויך געבליבען געלד פון קאנצערט און וואו איז די קאסע און וואו איז די פוטער?

מיר וואלטען זיך זעהר געוואונשען צוהערען די מיינונג פון פערטראג אם וועגען דעם ענין.

שוו—ץ.

וויכטיג פאר יודישע פרויען.

די אין קעלץ בעוויסטע אקושערין פרוי ש. בלושטיין (באדזשענטינער גאס 22), וועלכע האט זיך מיט איהר לאנג-יעריגער פראקטיק קונה-שם געווען און בעקומען צוטרוי אלס די בעסטע יודישע אקושערין אין קעלץ, נעמט אן געבורטען און ערקלערט פערשידענע פרויען-עצות, פאר נישט פערמעגליכע מאכט זי הנחות. דאס איז, דאכט זיך זעהר ניצליך צו וויסען פאר יעדער יודישע פרוי.

דער קאנצערט פון אוקראינישער כאר אין קעלץ.

דער פערגאנגענעם זונטאג און מאנטאג איז אין טעאטער „פאלסקי" פארגעקומען א קאנצערט פון א אוקראינישען כאר פון עטליכע צוואנציג פערזאן. דער קאנצערט איז געווען איינער פון די שענסטע קאנצערטען וואס מען קען נור הערען. דאס הערליכסטע פון אלעס איז געווען דער נומער: „גלאקען" מען האט פשוט געהערט ווי עס קלינגען אכח'ע גלאקען. עס איז נור א שאד, וואס אזא קאנצערט איז אזוי ווייניג בעזוכט געווארען.

דער אייזען—קעניג גוסטאוו ברייטבארד אין קעלץ.

דער פערגאנגענעם דינסטאג און מיטוואך איז אין טעאטער „פאלסקי" אויפגעטרעטען דער בעריהמטער גבור ג ר ש ו ן ב ר י י ט ב א ר ד, א ברידער פון דעם פערשטארבענעם זינגער פרייטבארד. גרשון ברייטבארד בעוויזט אויסערגעוועהנליכע גבורות. און ביי מאנכע עקספערימענטען שטייגט ער נאך פיעל איבער דעם פערשטארבענעם ברודער, און דערפאר איז איך

נישט קיין ווינדער, וואס ער ווערט בעשאנקען מיט אזעלכע שטורמישע אוואציעס מצד יודען און נישט יודען.

פון דער יודישער ווארשאווער פעראייניגטע טרופע אין קעלץ.

די ווארשאווער יודישע פעראייניגטע טרופע אונטער דער לייטונג פון ה' י. ביאלקאוויטש, וועלכער האט א לענגערע צייט געוויילט אין קעלץ און געשפילט מיט גרויס ערפאלג. פאהרען אהעק אויף א לענגערע צייט פון אונזער שטאדט און הויבען אן שפילען אין ראדאם.

די פילם-ארטיסטקע סמאסארסקא אין קעלץ.

דעם פערגאנגענעם מיטוואך איז אין היגען זאל פון קינא „טשארי" פארגעקומען א פארלעזונג פון די פוילישע פילם קינסטלעריין יאדוויגא סמאסארסקא, אויף די טעמא: „וועגען קינא און וועגען זיך". די פארלעזונג האט צוגעצויגען א זעהר גרויסען עולם. ווי נור די פארהאנג האט זיך אויפגעהויבען, האט זיך אויף דער סצענע בעוויזען א יונג בע'חנ'ט פויליש מיידעל. זי רעדט זעהר שעהן, פערמאגט אויך דיקציע, עס מאכט אבער א גרויסען דעפעקט, וואס די גאנצע פארלעזונג לעזט זי ארויס פון א בוך, קיין נייעס האט זי גאר נישט געזאגט, די גאנצע פארלעזונג איז בלאס מיט ווייניג אינהאלט. זי דערצעהלט, למשל, וועגען זיך, אז זי האט געענדיגט אין ווארשא א דראמאטישע שולע און, אז איהר ערשטער פארטנער איז געווען יוזעף וועגנזשין. זי דערצעהלט אויך, אז ביי די פילם-אויפנאהמע: „ראס געהיימניס ביי דער שראמוויי סטאציע" בעת זי ווארפט זיך אויף די שינעס און ווען דער טראמוויי זאל געווען ווייטער פאהרען, וואלט זי געקענט געהרג'עט ווערען., דאן וועגען זיך דערצעהלט זי ווייטער, אז ביים קינא-אפאראט דרייט זיך א רעדעל מיט א טאשמא, און אז די טאשמא איז פון צילעלוי, און קען לייכט פערברענט ווערען, און נאך אזעלכע ענליכע זאכען וואס אלע וויסען עס גאנץ גוט, צום לעצט גיט זי צו, אז אין קורצען וועט געוויזען ווערען דאס בעריהמטע פוילישע פילם בילד „טרענדאוואטא" פון העלענא מנישעק און אז דאס וועט זיין א בילד פון די בעסטע פילם בילדער, וואס איז נאך ביז איצט נאך נישט געוויזען געווארען און אז יעדער איינער דארף אינטערשטיצען די פוילישע פילם-בילדער. ווייטער איז גארנישט געווען וואס צו הערען.

אין אלגעמיין האט די פארלעזונג געמאכט א קנאפען איינדרוק.

ש.

דאנקזאגונג.

די פערוואלטונג פון „בית-יתומים" דריקט אויס דעם בעסטען דאנק די ה"ה דאקטוירים: זילבערשלאק און שאטן פאר זייער ענערגישער אומזיסטע ארבייט ביים מאכען איינשפריצונגען די קינדער פון „בית-יתומים" געגען שקארלאטין.

פון פעראייניגטען „קרן-קימת"-קאמיטעט.

דאס בלימעל-פערקויף וואס איז פארגעקומען אין הושענה-רבא לטובת דעם „קרן-קימת", האט צוליב דעם שלעכטען וועטער נישט מעהר געבראכט ווי 287 זלאטעס.

פאלגענדע ה"ה האבען נעהאט די גרעסטע פושקעס:

אלבירט רעכט	21.50 זלאטעס
שטערנשיין קופערבערג	18 95 „
טענצער קייזער	18.21 „
ראזענבלום פאטאשניק	18.02 „
וולאשטשאווסקי אינזעלשטיין	15.99 זל.
קיפמאן בר'ל קליימאן	15.80 „
עלקעס אבראמאוויץ	15.05 „
זעלצער—לעווי	16.38 „
וולאשטשאווסקי—פוקס	13.07 „

די פערוואלטונג דריקט אויס איהר דאנק די אלע וואס האבען זיך בעטייליגט אין בלימעל-בכלל און די אוי-בענדערמאנטע חברים בפרט.

WAŻNE DLA PAŃ! — WAŻNE DLA PAŃ!

Godną podziwu fryzurę uzyska pani, mając artystycznie strzyżone włosy przez specjalistów z WARSZAWY i KRAKOWA w nowootworzonym Zakładzie Fryzjerskim

„RENESANS" w Kielcach ul. Staszyca 6

Nowy gmach kina „Phenomen"

Ondulacja wodna, mycie włosów, farbowanie włosów na wszystkie kolory henną.

Elektryczne i kosmetyczne masaże twarzy oraz manicure.

CENY PRZYSTĘPNE. — CENY PRZYSTĘPNE.

הערען און דאמען!

פערלאנגט נאר די בעסטע שוה-פאסטע

„MARY"

ווער ס'האט נאר איינמאהל פרובירט האט זיך איבערצייגט, אז די בעסטע שוה-פאסטע

„MARY" איז נאר

וואס מאכט בעקוועם און ווייך די לעדער און פערשאפט א הערליכען שפיגעל—גלאנץ

Fabryka przetworów techno-chemicznych

„MARY" Warszawa (Sielce) Zajączkowska 9. tel. 419 69

יעדע ווירטין דארף וויסען,

אז די מאשטש צו פאדלאגעס

„JAŚNIEJ SŁOŃCA"

גיט צו די פאדלאגעס, פאסאדקעס און לינאלעאום א שעהנעם און לאנגדויערהאפטיגען גלאנץ, אהן בענוצען זיך מיט בערשטען!

Jaśniej Słońca

פערטרעט אייל-פארב, פארבט ווייסע פאדלאגעס אין פערלויף פון א שעה אויף די פארבען:

מאכאגיאווע און טינקעל ארזשעכאווע

פרובט און איהר וועט זיך איבערצייגען

פערקויף אין אלע סקלאד-אפטעטשנעס, זייף און פארב געשעפטען.

Fabryka przetworów techno chemicznych

„MARY" Warszawa, (Sielce) Zajączkowska 9. Tel. 419 69

א הארציגען דאנק דריקען מיר אויס
דעם ה׳ גבריאל עלענצוויג
פאר די 25 מעטער קוילען וואס ער
האט אונז געשענקט צול׳ זיין
גאלדענע חתונה.
די פערוואלטונג פון דער
„תלמוד תורה“ אין קעלץ.

Z intencji zaręczyn kolegi
Leona Frydmana z p.
Reginą Abramowiczówną
życzymy wiele szczęścia i wiecznego zadowolenia.
Hilary Drezner
z narzeczoną.

Z intencji zaręczyn naszej kochanej siostry
p. **Geni Abramowiczówne**j
ze Stopnicy z p. **Leonem**
Frydmanem z **R**adomia,
życzymy wiele wiele szczęścia
i wiecznego zadowolenia.
Kielce **Frydmanowie.**

Z intencji zaręczyn moje kochanei siosty p. **Geni**
Abramowiczównej ze
Stopnicy z p. **Leonem**
Frydmanem z Radomia,
życzę im, aby dzien ten był
symbolen ich wiecznego szczęścia i zadowolenia. **Symek**
Kielce. **Abramowicz.**

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן און
ברודער יעקב מיט פרל׳ סאבינא גרינשפאן
ווינשען מיר אז זייער צוזאמענבונד זאל געשעהן
זיין אויף אייביגע גליקליכע יאהרען.
מוטער, שוועסטער און ברודער
פיינוואקס.

Sabina Grynszpanówna
Jakób Fajnwaks

Zaręczeni

Radom dn. 16 października 1926. roku.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבע טאכטער
און שוועסטער סאבינא מיט יעקב פיינוואקס
ווינשען מיר אז זייער גייער לעבענס-וועג זאל
אייביג מיט ליבע און גליק בעגלייט ווערען.
מוטער, שוועסטער׳ן און ברודער׳ן
גרינשפאן.

Z okazji zaręczyn
p **Jakóba Fajnwaksa**
z p **Sabiną Grinszpanówną**
życzą wiecznego zadowolenia.
Szyjostwo
Frydman.

צו דער פערלאבונג פון ה׳
יעקב פיינוואקס
מיט פרל׳ סאבינא גרינשפאן
ווינשען מיר אז זייער לעבענס וועג
זאל מיט בלומען בעצירט זיין.
פישעל פרידמאן
עם פרוי און קינדער.

Z intencji zaręczyn p. **Sabiny**
Grynszpanówny z p.
Jakóbem Feinwaksem
życzymy im wiele szczęścia
i różowej przyszłości.
pp. Rynglermacher z dziećmi
i Narzeczeństwo.

צו דער פערלאבונג פון אונזער קוזין
יעקב פיינוואקס
מיט פרל. סאבינא גרינשפאן
ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב.
זיסקינד גלייכמאן עם פרוי
און טאכטער.

צו דער חאכצייט פון פרל׳
רבקה שפילפאגעל מיט דעם ה׳
הירש יהודה צינאמאן
ווינשען מיר א צופרידענעם צוזאמענבונד זאלען
די ליכטיגע שטראהלען בעלויכטען זייער גאנצען
לעבענס וועג און א גליקליכע צוקונפט און
דעם פאטער פיעל נחת.
בעריל גאלדבערג עם פרוי און קינדער.

צו דער חאכצייט פון מיין ליבער
שוועגערין אונד מימישי רבקה מיט
דעם ה׳ הירש יהודה צינאמאן
ווינשען מיר זייער לעבענס שיקזאל
זאל אייביג מיט גליק בעגלייט ווערען און דעם שווער און זיידישי פיל נחת
לאה׳קע שפילפאגעל און זוהן.

צו די חאכצייט פון אונזער ליבע טאכטער אונד
שוועסטער רבקה׳לע מיט דעם ה׳
הירש יהודה צינאמאן
ווינשען מיר מזל און ברכה און א גליקליכע
צוזאמענבונד, זאל זייער גייער לעבענס וועג
בעלויכטען ווי דער פריהמארגען שיין אין
פריהלינג.
הערשיל שפילפאגעל און טאכטער.

א הערצליכען מזל טוב דיר מיין
ליבער פאטער צו דער חאכצייט פון
מיין ליבע שוועסטער דיין געליבטע
טאכטער רבקה מיט ה׳ הירש יהודה
צינאמאן זאל זייער לעבענס-וועג מיט נאטור בלומען בעצירט זיין און די זאלסט פון
זיי דערלעבען דאס וואס דיין פאטערליך הארץ
ווינשט זיך. מרדכי שפילפאגעל עם פרוי
און קינדער.

צו דער חאכצייט פון אונזער קוזינקע
רבקה׳לע שפילפויגעל
מיט ה׳ הירש צינאמאן
ווינשען מיר א גליקליכען צוזאמענלעבען
און אייביגע צופרידענהייט.
נח שאלעמאוויטש
עם פרוי און קינדער.

Z okazji zaręczyn
p. **Leosi Goldberg**
z p **Mojżeszem Rutmanem**
ślemy tą drogą serdeczne
gratulacje.
Szymonowstwo
Rozenberg

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר
אונזער לאנגיעריגען מיטגליד
ה׳ הערשיל שפילפויגעל
צו דער חתונה פון זיין טאכטער
רבקה מיט ה׳ הערש יהודה צינאמאן
און מיר ווינשען איהם ער זאל דערלעבען פון
זיי גרויס נחת. די פערוואלטונג
פון שניידער-מייסטער פעראיין אין ראדאם

די הארציגסטע ברכות צו דער חתונה
פון פרל׳
רבקה שפילפויגעל
מיט הערש יהודה צינאמאן
ווינשען:
דבורה און ישראליק.

Kino **„CORSO“** w Radomiu.
Od poniedziałku d. 18 paźdz.
Wielka premjera!

Mały Kapral

(Karjera Napoleona)
Dramat dziejowy w 12 aktach

צו דער פערלאבונג פון פרייליין סאבינע
גרינשפאן מיט ה׳ יעקב פיינוואקס ווינ-
שען מיר גליק מיט א צופרידענעם צוזאמענבונד,
זאלען די ליכטיגע שטראהלען בעלויכטען
זייער לעבענסוועג און א גליקליכע צוקונפט.
נח שאליטאוויטש
עם פרוי און קינדער.

Kino „ODEON“ w Radomiu — Od dnia 18 października
Cudów-cud. Szczyt techniki i gry. Arcydzieło

SODOMA i GOMORA **2 serje razem**

Główni wykonawcy **Lucy Dorein i Michał Varkonyi.**
2 serje razem demonstrowane.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי“ ראדאם
נאר 2 גאסטראלן! פון די פעראייניגטע טרופע פון יודישען ארטיסטען
פעראיין אין ווארשא. — ארט. לייטונג ה׳ י. ביאלקאוויץ.
מיט׳ן אנטייל דאס בעליבטע קאמישע פאר׳ל ה׳ צווילינג און פרל׳ מאדזשיע
די יונגע סובריעטין פון לאדזער „סקאלא-טעאטער“, צוזאמען מיט די בע-
וויסטע ארטיסטען: פר׳ ביאלקאוויץ, לובארטאוופקא, צווילין, קאליש,
קאנגלסר א א. ה״ה ביאלקאוויץ, ווינער, וויינבערג, בלאט סרטנקעל א א
פרייטאג דעם 22 ה. ח. 8,45 אווענד.
די רומענישע חתונה
וועט געשפילט די פריילינע אפערעטע אין 3 אק. מיט א בילד
ראלען: דבורה—פר׳ צווילינג, מאטקע—ה׳ צווילינג, רחל׳ע—פרל׳ מאדזשוע
פרעמיערע! שבת דעם 23 ה. ח. פרעמיערע!
צום ערשטען מאל אין ראדאם ווערט געשפילט דער שלאגער פון אמעריקא,
ענגלאנד און רומעניע, קאמישע אפערעטע אין 4 אקטען פון מאלי-פיקאן.
דער גרינער בחור
בילעטען פריהער צו בעקומען ביי ה׳ צווייגהאפטיג לובלינער 9 און אין
די טעג פון די פארשטעלונגען פון 11 פרי אן ביי דער קאסע פון טעאטער
געשעפטס—פיהרער פ. ל י כ ט ע ר.

מיין אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס די פאמיליע ב ו י מ א ן
צוליב׳ן טויט פון זייער
פ א ט ע ר
מוטשיעק ווייספעלנער און פרוי.

Kino „CZARY“ w Kielcach.
Wielki program teatru Stylowego w Warszawie
Gwiazda Amerykańskich Ekranów. **Tessy Harisson**
w swej ostatniej kreacji
Grzeszne Namiętności
Nad program .... Nad program
Zakochana czwórka

בעקאנטמאכונג

די דירעקציע פון די היגע יודישע גימנאזיעס „פשיאטשול וויעדזי“
מאכט בעקאנט, אז עס ווערען נאך אנגענומען שילער און שילערינס אין
דער פארבערייטונגס—קלאס (יוסטאמענע).
אינפארמאציעס ערטהיילט דער סעקרעטאריאט פון מענער גימנאזיום
„פשיאטשול וויעדזי“ קילינסקי 13 יעדען טאג פון 8 פריה ביז 2 נ. מ

Redaktor i Wydawca CH M. HERC
Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska 10.